

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Press Unit
Unité de la Presse

Zestawienie – środki oszczędnościowe

Luty 2023

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Środki oszczędnościowe

Wielu skarżących do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka powołuje się na [Europejską Konwencję Praw Człowieka](#), aby zakwestionować środki stosowane przez władze państwowe w odpowiedzi na kryzys finansowy. Skargi te zazwyczaj opierają się o Artykuł 1 (ochrona własności) Protokołu nr 1 do Konwencji, który stanowi, iż Państwo jest uprawnione „do wydawania takich ustaw, jakie uzna za konieczne dla uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zapewnienia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych”. Inne przepisy Konwencji również znajdują zastosowanie.

Ochrona własności (Artykuł 1 Protokołu nr 1)

[Valkov i Inni przeciwko Bułgarii](#)

25 października 2011 (wyrok)

Skarżący – emeryci, którzy odeszli na emeryturę pomiędzy 1979 a 2002 r. kwestionowali maksymalną wysokość emerytury, która znajdowała zastosowanie gdy wartość miesięcznego świadczenia emerytalnego osiągnęła kwotę maksymalną określoną w ustawie. W szczególności zakwestionowali cel maksymalnej wysokości emerytury twierdząc, iż została ona wprowadzona ze względu na przekonanie, że społeczeństwo Bułgarii nie będzie akceptowało bardzo wysokich emerytur, a nie ze względu na zapewnienie finansowej rentowności systemu emerytalnego. Skarżący podnieśli również zarzut dyskryminacji zarówno względem emerytów, których świadczenia spadły poniżej limitu, jak i urzędników wysokiego szczebla co do świadczeń których limity zostały zniesione.

Trybunał orzekł, iż **nie doszło do naruszenia Artykułu 1 Protokołu nr 1** do Konwencji, stwierdzając, że kwestia maksymalnej kwoty świadczenia emerytalnego jest regulacją polityki socjalnej Bułgarii. Po pierwsze Trybunał zauważa, iż limitowanie świadczeń emerytalnych ma uzasadniony cel w interesie publicznym oraz oczywiście odbija się na oszczędnościach w bułgarskim systemie emerytalnym. Co więcej względy społeczne bułgarskiej władzy ustawodawczej oraz sądowej zostały racjonalnie uzasadnione. Według badań Banku Światowego oraz OECD systemy emerytalne państw są zróżnicowane, a ustanawianie pułapów maksymalnych nie jest obecne jedynie w Bułgarii. Trybunał podkreślił również, iż stosowanie danego systemu emerytalnego zależy wyłącznie od władz państwowych, ponieważ one same, lepiej niż sąd międzynarodowy, potrafią dokonać oceny lokalnych potrzeb i warunków. Podczas badania, czy władze zachowały odpowiednią równowagę pomiędzy ogólnym interesem społecznym a potrzebami skarżących, Trybunał zaobserwował, iż w przypadku skarżących większość składek zostało wpłaconych podczas obowiązywania innego systemu gospodarczego, kiedy to fundusz emerytalny był nieodłączną częścią budżetu państwa. Ponadto maksymalny pułap emerytalny był utrzymywany w okresie, kiedy bułgarski system finansowy przechodził kompleksową reformę w ramach przejścia z gospodarki

państwowej i centralnie planowanej do własności prywatnej i gospodarki rynkowej. Utrzymanie limitu może być postrzegane jako środek tymczasowy towarzyszący ogólnemu przekształcaniu się systemu emerytalnego. W tym aspekcie Trybunał przypomniał, iż już wcześniej uznał, że państwa mają szeroki zakres uznania przy przyjmowaniu aktów prawnych dotyczących zmiany reżimu politycznego lub ekonomicznego. Ponadto skarżący musieli znieść rozsądną obniżkę, a nie całkowitą utratę świadczeń emerytalnych. Skarżący będąc w przedziale pobierających najwyższe świadczenia spośród ponad dwóch milionów emerytów, nie mogą zostać uznani za nadmiernie i nieproporcjonalnie obciążonych w związku z maksymalną wysokością emerytury. Co więcej system świadczeń publicznych opiera się na zasadzie solidarności pomiędzy płacącymi składki a beneficjentami. Ostatecznie, wysokość limitu zmieniała się stopniowo, co spowodowało iż maksymalna kwota emerytury wzrastała w przeciągu lat. W rezultacie, jako ogólna tendencja, kilku emerytów zostało dotkniętych limitem.

W niniejszej sprawie Trybunał orzekł również, iż **nie doszło do naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 1 Protokołu nr 1**. Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał stwierdził, iż nie jest jego rolą porównywać skarżących z emerytami takimi jak Prezydent czy Wiceprezydent Republiki, co do których limit nie miał zastosowania. Była to raczej polityczna ocena zarezerwowana w szczególności dla władz krajowych.

Zobacz również: [Frimu i Inni przeciwko Rumuni](#), decyzja (częściowa) w sprawie dopuszczalności z 7 stycznia 2012r.; [Panfile przeciwko Rumuni](#), decyzja w sprawie dopuszczalności z 20 marca 2012r.

Koufaki i AEDY przeciwko Grecji

7 maj 2013r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

W 2010r. Rząd Grecki przyjął serię środków oszczędnościowych, w tym redukcję wynagrodzenia, dodatków, premii oraz świadczenia emerytalnego urzędników publicznych, w celu redukcji wydatków publicznych oraz reakcji na kryzys finansowy i ekonomiczny, z którym kraj ten się zmagał. W lipcu 2010 skarżący podjęli sprawę przed Naczelnym Sądem Administracyjnym: pierwsza skarżąca zwróciła się do sądu w sprawie unieważnienia ograniczenia jej wynagrodzenia; drugi skarżący Konfederacja Związków Zawodowych Funkcjonariuszy Publicznych wniósł o kontrolę sądową ze względu na szkodliwy wpływ zastosowanych środków na sytuację finansową jego członków. 20 stycznia 2012 Naczelny Sąd Administracyjny odrzucił skargi.

Trybunał uznał skargi za niedopuszczalne jako oczywiście **bezzasadne**. W szczególności przyjął, iż redukcja wynagrodzenia pierwszej skarżącej z 2,435.83 Euro do 1,885.79 Euro nie narażała na ryzyko zagrożenia jej egzystencji niezgodne z Artykułem 1 Protokołu nr 1. W związku z tym i w szczególnej sytuacji kryzysu, w jakim doszło do zarzuconych działań, nie można było uważać spornej ingerencji za nadmierne obciążenie skarżącej. W odniesieniu do drugiego skarżącego zlikwidowanie trzynastej i czternastej miesięcznej wypłaty świadczenia emerytalnego zostało zrekompensowane dodatkiem. Rozwiązanie zastępcze nie czyni kwestionowanych przepisów nieuzasadnionymi. Tak długo jak władza ustawodawcza nie przekroczyła granic marginesu uznania, nie należy do Trybunału, aby oceniać czy wybrano najlepsze środki odnoszące się do problemu, czy można było skorzystać z władzy w inny sposób.

N.K.M. przeciwko Węgrom (nr 66529/11)

14 maj 2013r. (wyrok)

Sprawa ta dotyczy urzędniczki państwowej, która zarzucała, iż nałożenie 98% podatku na część kwoty jej odprawy na podstawie ustawy, która weszła w życie dziesięć tygodni przed zwolnieniem skarżącej było równoznaczne z nieuzasadnionym pozbawieniem skarżącej jej własności, przy jednoczesnym braku jakiegokolwiek środka odwoławczego.

Trybunał uznał, iż w przedmiotowej sprawie **doszło do naruszenia Artykułu 1 Protokołu nr 1**. Pomimo szerokiego marginesu oceny, jakim dysponowało państwo węgierskie w kwestiach podatkowych, Trybunał uznał, iż środki jakie wprowadziło nie

były proporcjonalne do celu jakim jest ochrona budżetu państwa przed zawyżonymi odprawami. Skarżące nie zapewniono okresu przejściowego, podczas którego mogłaby dostosować się do nowego systemu zwolnień. Co więcej została ona pozbawiona prawa. Co więcej pozbawiając skarżącą prawa, które służyło szczególnemu interesowi społecznemu w zakresie reintegracji rynku pracy, władze węgierskie naraziły ją na poniesienie nadmiernego obciążenia.

Da Conceição Mateus przeciwko Portugalii oraz Santos Januário przeciwko Portugalii

8 października 2013r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawy te dotyczą redukcji wypłacanego świadczenia emerytalnego w sektorze publicznym w 2012 r., co było wynikiem obniżenia wydatków rządu Portugalskiego. Skarżący wskazali na wpływ obniżenia wysokości świadczeń na ich sytuację finansową i warunki życia.

Trybunał zdecydował rozpatrzyć skargi w kontekście Artykułu 1 Protokołu 1. Stwierdził, iż w przypadkach gdy dana osoba była upoważniona z mocy prawa do pobrania emerytury Artykuł 1 Protokołu 1 zezwalał państwu członkowskiemu na obniżenie świadczenia emerytalnego gdy leżało to w interesie publicznym, tak długo jak została zachowana sprawiedliwa równowaga pomiędzy ogólnym interesem społeczeństwa a ochroną praw osoby indywidualnej. Główną kwestią w tych skargach było zachowanie sprawiedliwej równowagi. Trybunał zauważył, iż pomimo tego, że ograniczone zostały dodatki świąteczne, kontynuowano wypłatę podstawowej pensji miesięcznej w normalnej stawce w 2012 r. Ponadto ograniczenie pensji było środkiem tymczasowym i trwało jedynie przez trzy lata między 2012 a 2014r. Ingerencja w prawo skarżących do niezaburzonego korzystania z prawa własności była ograniczona zarówno czasowo jak i wartościowo, Portugalia działała w zakresie pola manewru jakim dysponowała („margines swobodnego uznania”) w kwestii decyzji o środkach polityki gospodarczej oraz społecznej. W świetle szczególnych problemów finansowych, z którymi zmagala się Portugalia w przedmiotowym czasie i biorąc pod uwagę ograniczoną i tymczasową naturę redukcji w wypłacanych pensjach, Trybunał stwierdził, iż została zachowana sprawiedliwa równowaga pomiędzy interesem ogółu a prawami skarżących. W rezultacie stwierdzono, iż skargi są oczywiście bezzasadne a Trybunał uznał je za **niedopuszczalne**.

Savickas przeciwko Litwie oraz pięć innych skarg

15 październik 2013r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła głównie długości postępowań sądowych wszczętych przez sędziów litewskich, których pensje zostały zredukowane jako część serii środków oszczędnościowych. Troje skarżących podnosiło również, iż zgodnie z obowiązującym prawem władze litewskie nie miały obowiązku wypłaty niewypłaconych wcześniej pensji w całości i ograniczyli się do okresu trzech lat w trakcie których pensje mogły zostać wypłacone. Twierdzili oni, iż zostali pozbawieni swojej własności.

Trybunał uznał, iż władze litewskie nie posunęły się za daleko w przyjmowaniu i utrzymaniu tymczasowych redukcji pensji sędziów i stwierdził, iż skarga z Artykułu 1 Protokołu 1 jest **niedopuszczalna** jako oczywiście bezzasadne. Zauważył w szczególności, iż środki oszczędnościowe zostały usprawiedliwione w odniesieniu do istnienia szczególnie trudnej sytuacji ekonomicznej i finansowej na Litwie. Co więcej, zgodnie z Litewskim Trybunałem Konstytucyjnym redukcja pensji urzędników publicznych była konieczna w celu sfinansowania, edukacji, opieki zdrowotnej, społecznej i innych potrzeb społeczeństwa. Trybunał był przekonany, iż decydując się na obniżenie pensji urzędników publicznych władze Litewskie miały na uwadze interes publiczny. Trybunał stwierdził również, iż obniżka wynagrodzeń w sektorze publicznym nie odnosiła się szczególnie tylko do wymiaru sprawiedliwości. Wręcz przeciwnie redukcja ta była jedynie częścią znacznie szerszego programu dotyczącego zastosowania środków oszczędnościowych mających wpływ na wynagrodzenie w całym sektorze publicznym. W każdym przypadku redukcja wynagrodzenia sędziów nie była nieproporcjonalna i nie stanowiła zagrożenia dla ich egzystencji. Mając na uwadze, iż przepisy dotyczące redukcji wynagrodzenia niestety nie zawierały konkretnego zapisu dotyczącego ograniczenia w

czasie środków oszczędnościowych Trybunał zauważył, iż w chwili przedłożenia skargi sądy litewskie i władza ustawodawcza uznały środki za tymczasowe, mające funkcjonować do momentu poprawy sytuacji gospodarczej kraju w 2003 r. Skarżący otrzymali rekompensatę z tytułu utraconego wynagrodzenia w drodze decyzji sądowej, w oparciu o przepisy ustawy 2000. Mając na uwadze powyższe Trybunał nie uznał jakoby tymczasowa redukcja wynagrodzenia sędziów sprawiła, iż zostali oni nadmiernie obciążeni lub wpłynęła na ich niezależność, czy zdolność do wykonywania zawodu.

da Silva Carvalho Rico przeciwko Portugalii

1 września 2015r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Przedmiotowa sprawa dotyczyła redukcji świadczeń emerytalnych ze względu na środki oszczędnościowe podjęte w Portugalii, mianowicie nadzwyczajnej składki solidarnościowej („CES”). Skarżąca, emerytka należąca do systemu świadczeń sektora publicznego podnosił, iż środki te naruszyły jego prawo do ochrony własności, powołując się w szczególności na fakt, iż CES nie był już środkiem tymczasowym jako, iż został zastosowany względem skarżącej już w 2013 r.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Biorąc pod uwagę ogólny interes publiczny Portugalii w przedmiotowym czasie oraz ograniczony i tymczasowy charakter stosowania CES względem świadczenia skarżącej, stwierdził iż środki podjęte w Portugalii były proporcjonalne do uzasadnionego celu jakim było osiągnięcie ożywienia gospodarczego. Ingerencja w prawo do własności skarżącej została przewidziana przez prawo, CES był przewidziany w ustawach budżetowych na lata 2013 i 2014 oraz uznany za zgodny z prawem przez Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniach z 2013 i 2014 r. Co więcej zastosowanie CES do świadczeń emerytalnych przewidziane w ustawach budżetowych z 2013 i 2014 r. mające na celu ograniczenie wydatków publicznych i poprawę sytuacji gospodarczej zostało przyjęte w nadzwyczajnej sytuacji ekonomicznej jako środek przejściowy, zatem wyraźnie leżało w interesie publicznym zgodnie ze znaczeniem Artykułu 1 Protokołu nr 1. Trybunał uznał, iż środki wprowadzone w odniesieniu do świadczeń emerytalnych zachowały odpowiednią równowagę pomiędzy interesem publicznym a ochroną podstawowych praw skarżącej. Sama skarżąca nie doznała znacznego pozbawienia jej przychodu, łączna strata wynosiła 4.6% całkowitych rocznych świadczeń społecznych, które otrzymywała. Ponadto Trybunał Konstytucyjny orzekł w 2013 oraz 2014 r., iż podjęte środki były proporcjonalne i nie istniały inne, alternatywne rozwiązania, które mogłyby realizować te same cele publiczne, a jednocześnie wpływać na osoby uprawnione do pobierania świadczeń socjalnych w tak ograniczonym stopniu. Mając na uwadze swobodę państwa („margines swobodnego uznania”) w kwestiach decydowania o ogólnych środkach polityki gospodarczej oraz społecznej państwa, nie należało do Trybunału rozstrzygniecie, czy można było zastosować środki alternatywne w celu zmniejszenia deficytu budżetowego państwa i przezwyciężenia kryzysu finansowego.

Mamatas i Inni przeciwko Grecji

21 lipca 2016r. (wyrok)

Sprawa ta dotyczyła przymusowego udziału skarżących, którzy byli osobami fizycznym posiadającymi państwowe papiery wartościowe, w programie redukcji Greckiego długu publicznego poprzez wymianę obligacji na inne instrumenty dłużne o mniejszej wartości¹. Skarżący zarzucili w szczególności, iż wymiana ich obligacji zgodnie z wymogami ustawy nr 4050/2012 o przepisach zmieniających emisje państwowe lub gwarancje papierów wartościowych, de facto stanowiła wywłaszczenie, które pozbawiło skarżących ich własności, lub alternatywnie, ingerencję w ich prawo do poszanowania własności.

¹ W 2012 roku nowa ustawa zmieniła warunki dotyczące obligacji skarbowych za sprawą klauzuli akcji zbiorowe, które uniemożliwiły posiadaczom obligacji zawieranie z państwem porozumienia za pomocą większości kwalifikowanej. Większość ta została w tym przypadku uzyskana dzięki udziałowi w szczególności inwestorów instytucjonalnych (banków i instytucji kredytowych). Nowe warunki obowiązywały wszystkich posiadaczy, w tym, skarżących, mimo ich odmowy. Stare obligacje zostały wymienione na nowe o wartości o 53,5 proc. niższej niż nominalna.

Niektórzy ze skarżących zarzucali również, iż doznali dyskryminacji wobec innych wierzycieli, w szczególności posiadający obligacje o łącznej wartości kilku miliardów euro.

Trybunał uznał, iż **nie doszło do naruszenia Artykułu 1 Protokołu 1**. Zaznaczył w szczególności, iż wspomniany przymusowy udział w wymianie obligacji stanowił ingerencję w prawo skarżących do poszanowania własności w zakresie Artykułu 1 Protokołu 1 niemniej jednak owa ingerencja realizowana była w interesie publicznym, to znaczy w celu zachowania stabilności ekonomicznej oraz restrukturyzacji długu krajowego w czasie, kiedy Grecja zmagająca się z poważnym kryzysem gospodarczym. Trybunał orzekł, iż skarżący nie doznali szczególnego, czy nadmiernego obciążenia, w szczególności ze względu na szeroki margines uznania, jakim dysponują kraje w tej kwestii oraz na zmniejszenie wartości obligacji, na które i tak wpłynęła redukcja wypłacalności kraju, który prawdopodobnie nie byłby w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań zawartych w klauzulach starych papierach wartościowych przed wejściem w życie nowego prawa. Trybunał uznał również, iż klauzule wspólnego działania oraz restrukturyzacja długu publicznego stanowiły odpowiedni i konieczny środek redukcji długu publicznego i uchronienia kraju od bankructwa oraz że inwestowanie w papiery wartościowe nigdy nie było pozbawione ryzyka, a skarżący powinni być świadomi wahań na rynku finansowym i ryzyka ewentualnego spadku wartości obligacji zważając na deficyt i ogromne zadłużenie kraju jeszcze przed kryzysem z 2009 r. Trybunał orzekł również, iż **nie doszło do naruszenia Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z Artykułem 1 Protokołu nr 1** w sprawie skarżących, stwierdzając, iż procedura wymiany obligacji nie była dyskryminująca, w szczególności ze względu na trudną pozycję osób posiadających obligacje na tak niestabilnym rynku, trudność wyznaczenia precyzyjnych kryteriów rozróżnienia przez posiadaczy obligacji, ryzyko całej operacji z katastrofalnymi skutkami dla gospodarki oraz potrzeba szybkiego działania w celu restrukturyzacji długu.

Mockienė przeciwko Litwie

4 lipca 2017 (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczy redukcji świadczeń społecznych podczas kryzysu gospodarczego na Litwie. Skarżąca, była urzędniczka Departamentu Więziennictwa, zarzucała, iż jej świadczenie emerytalne zostało zredukowane o 15% gdy na Litwie obowiązywała nowa ustawa, od stycznia 2010 do grudnia 2013r. Skarżyła również, iż została dyskryminowana, ponieważ ci, którzy otrzymali emerytury mieli prawo do rekompensaty z tytułu redukcji świadczeń, podczas gdy ona takiej możliwości nie miała.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako oczywiście bezzasadne. W tym przypadku nie było podstaw aby stwierdzić, iż władze litewskie nie dały rady ustanowić sprawiedliwej równowagi pomiędzy podstawowymi prawami skarżącej a ogólnym interesem społeczeństwa. Trybunał wziął pod uwagę w szczególności poważne problemy gospodarcze, z którymi zmagająca się Litwa podczas światowego kryzysu gospodarczego, jak również ograniczony zakres oraz tymczasowy charakter redukcji świadczenia emerytalnego, który był częścią szerszego programu środków oszczędnościowych. Trybunał stwierdził również, iż nowe przepisy wprowadzone w 2010 r. nie były dyskryminujące. W tym zakresie, zauważył on w szczególności, iż emerytury urzędnicze były uznaniowe oraz zależały od zasobów finansowych Państwa, podczas gdy świadczenia emerytalne były konstytucyjnym obowiązkiem państwa powiązanych z indywidualnymi składkami ubezpieczenia społecznego. Te dwie grupy beneficjentów nie są porównywalne, co znaczy iż żadne różnice w traktowaniu pomiędzy nimi nie mogły stanowić dyskryminacji.

P. Plaisier B.V. przeciwko Holandii oraz dwie inne skargi

14 listopada 2017r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Trzy przedsiębiorstwa, skarżyły dodatkowy podatek, który pracodawcy byli zobowiązani płacić od wynagrodzeń powyżej 150,000 euro, który był częścią środków oszczędnościowych przyjętych podczas kryzysu gospodarczego. Zarzucili oni, iż podatek

przyjęty w 2013 r. a stosowany do wynagrodzeń z 2012 był nieprzewidywalny, niesprawiedliwy i dyskryminujący.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Stwierdził, iż decyzje podjęte przez rząd Holandii nie wykroczyły poza margines swobodnego uznania przyznany władzom w kwestiach podatkowych oraz nie naruszały równowagi pomiędzy interesem ogółu a ochroną praw przedsiębiorstw. Trybunał zauważył w szczególności, iż zaakceptował różne środki oszczędnościowe stosowane przez państwa a kroki podjęte przez władze holenderskie również były częścią celu do którego dążył kraj, mianowicie wypełnienia zobowiązań wynikających z przepisów budżetowych Unii Europejskiej.

Aielli i Inni oraz Arboit i Inni przeciwko Włochom

10 lipca 2018r. (decyzja o niedopuszczalności)

Sprawa dotyczyła reformy podwyższenia krajowych emerytur i rent w latach 2012 i 2013 w sytuacji kryzysu deficytu budżetowego i jego konsekwencji. Skarżący, którzy byli emerytami i rencistami otrzymującymi uposażenie w ponad trzykrotnej wysokości emerytury minimalnej, skarżyli się na ponowne przeliczenie ich emerytur.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną. Zauważył w szczególności, że włoski ustawodawca był zobowiązany do interwencji w trudnej sytuacji gospodarczej. Przedmiotowy dekret legislacyjny miał na celu zapewnienie redystrybucji na rzecz niższych emerytur przy jednoczesnym zachowaniu stabilności systemu zabezpieczenia społecznego dla przyszłych pokoleń. Pole manewru włoskiego rządu było ograniczone ze względu na ograniczone zasoby i ryzyko, że Komisja Europejska może podjąć działania na rzecz nadmiernego deficytu budżetowego. Podsumowując, Trybunał uznał, że skutki reformy nie były tak poważne, że groziłyby powstaniem w przypadku skarżących trudności w pokryciu kosztów utrzymania w stopniu, który byłby niezgodny z art. 1 protokołu nr 1.

Žegarac i Inni przeciwko Serbii

17 stycznia 2023 roku (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Niniejsza sprawa dotyczyła przede wszystkim 11 skarg na fakt obniżenia wypłacanych skarżącym emerytur pomiędzy listopadem 2014 a wrześniem 2018. Obniżka nastąpiła w wyniku zmian legislacyjnych przeprowadzonych przez Rząd Serbii w ramach wprowadzania bardziej obszernych środków oszczędnościowych. Akt prawny regulujący kwestię obniżania emerytur został uchylony po tym jak deficyt budżetowy osiągnął satysfakcjonująco niski poziom.

Trybunał uznał za **niedopuszczalne**, jako w sposób oczywisty nieuzasadnione, osiem skarg z tytułu Artykułu 1 Protokołu 1 do Konwencji. Orzekł w szczególności, iż obniżenie wysokości emerytur było ograniczone do osób, którym przysługiwały wyższe świadczenia emerytalne; zostało zastosowane jedynie tymczasowo - całkowity okres obowiązywania trwał odrobinę poniżej czterech lat - oraz, że środek ten służył do zbalansowania budżetu państwa. Wobec tego, działania Władz osiągnęły według Trybunału sprawiedliwą równowagę pomiędzy zapewnieniem stabilności finansowej systemu świadczeń emerytalnych - co współgrało z ogólnym dobrem społecznym - a zapewnieniem ochrony praw majątkowych skarżących, w celu zapobieżenia ponoszeniu przez nich niewspółmiernych, indywidualnych ciężarów. Trybunał zdecydował jednocześnie o **skreśleniu** pozostałych trzech skarg **z ich listy spraw**. W jednej z nich, Trybunał nie otrzymał informacji zwrotnej na przesłane pisma, natomiast w dwóch pozostałych skarżący zmarli bez spadkobierców, którzy złożyliby wniosek o kontynuowanie postępowania przed Trybunałem.

Prawo do rzetelnego procesu (Artykuł 6 Konwencji)

Adorisio i Inni przeciwko Holandii

17 marca 2015 (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła przyspieszonego postępowania umożliwiającego posiadaczom papierów wartościowych zakwestionowanie zgodności z prawem wyłączeń przez rząd

holenderski aktywów, które ci posiadali w SNS Reaal konglomeracji bankowej i ubezpieczeniowej. SNS Reaal wpadł w kłopoty w wyniku kryzysu finansowego z 2008 r. a Rząd postanowił chronić krajowy sektor bankowy oraz oszczędności klientów poprzez nacjonalizację konglomeratu. Skarżący zarzucili, iż okres dziesięciu dni jaki mieli aby odwołać się od wyłączenia decyzją rządu był za krótki, iż nie mieli oni wystarczająco czasu aby przeanalizować oświadczenie Ministra Finansów (otrzymane późnym południem w dniu poprzedzającym rozprawę w ich sprawie.) oraz iż otrzymali dostęp do niekompletnych wersji raportów dotyczących banku i jego aktywów².

Po rozpatrzeniu skargi Trybunał uznał ją za **niedopuszczalną**, stwierdzając iż ograniczenia czasowe nałożone na posiadaczy obligacji w toku postępowania w sprawie stwierdzenia niezgodności z prawem wyłączenia nie postawiły ich w niekorzystnej sytuacji oraz, że ograniczony dostęp do raportów finansowych dotyczących banku i jego aktywów był konieczny. Odnosząc się w szczególności do dziesięciodniowego terminu na wniesienie apelacji Trybunał przyjął, iż rząd holenderski musiał niezwłocznie zainterweniować w sprawie SNS Reaal w celu zapobieżenia poważnym szkodom dla gospodarki krajowej. Dziesięciodniowy termin na wniesienie odwołania był wprawdzie bardzo krótki, aczkolwiek nie uniemożliwił skarżącym wniesienia skutecznego odwołania. Ponadto, w toku apelacji skarżący mieli możliwość przedłożyć dalsze dokumenty oraz materiały do dnia poprzedzającego rozprawę. Na rozprawie również posiadali możliwość przedstawienia dalszych argumentów, w tym także tych, na które do tej pory się nie powołali. W związku z powyższym Trybunał nie mógł stwierdzić, iż dziesięciodniowy termin do wniesienia apelacji był za krótki i sprawił, że postępowanie było niesprawiedliwe.

Prawo do poszanowania życia prywatnego (Artykuł 8 Konwencji)

McDonald przeciwko Wielkiej Brytanii

20 maj 2014r. (wyrok)

Przedmiotowa sprawa dotyczy kobiety o ograniczonej sprawności, która skarżyła na redukcję przez władze lokalne kwoty przyznanej jej na cotygodniową opiekę. Redukcji dokonano na podstawie decyzji władz lokalnych, iż nocne potrzeby w zakresie toalety mogą zostać zaspokojone poprzez zastosowanie wkładów dla osób nietrzymających moczu oraz arkuszy absorpcyjnych, a nie opiekuna, który w porach nocnych pomagał kobiecie korzystać z przenośnej toalety. Skarżąca zarzuciła, iż decyzja w sprawie redukcji zasiłku opiekuńczego na podstawie uznania, iż może korzystać ona z wkładów dla osób mających problemy z nietrzymaniem moczu, mimo iż problemu tego nie miała, stanowiła nieuzasadnioną i dysproporcjonalną ingerencję w jej prawo do poszanowania życia prywatnego oraz znacznie ją poniżyło.

Trybunał stwierdził, iż decyzja dotycząca zmniejszenia kwoty przyznanej skarżącej na opiekę wpłynęła na jej prawo do poszanowania życia prywatnego, jako iż wymagano od niej używania wkładów dla osób mających problemy z nietrzymaniem moczu, gdy ona sama nie miała takiego problemu. Trybunał uznał, iż doszło do **naruszenia Artykułu 8 Konwencji** w odniesieniu do okresu między 21 listopada 2008 a 4 listopada 2009 r., ponieważ ingerencja w prawa skarżącej była niezgodna z obowiązującym w tamtym czasie prawem krajowym. Jednakże Trybunał ustalił, iż od 4 listopada, decyzja władz lokalnych stanowiąca o nieprzyznaniu opieki na czas nocny w celu zaspokojenia potrzeb skarżącej była już zgodna z prawem krajowym. Ingerencja ta dążyła do prawnego celu, mianowicie dobrobytu gospodarczego państwa i interesów innych beneficjentów systemu opiekuńczego. W tej sprawie powstało pytanie, czy ingerencja ta była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie”, zwłaszcza w kontekście dobrobytu ekonomicznego państwa. Rozważając tę kwestię Trybunał miał na uwadze, iż państwo posiada znaczną

² Sprawa nie dotyczyła kwestii odszkodowania. Postępowania odszkodowawcze wciąż toczyły się w Holandii.

swobodę uznania („szeroki margines uznania”) w sprawach dotyczących polityki socjalnej, ekonomicznej i zdrowotnej, w szczególności przy podejmowaniu decyzji w zakresie przydzielenia środków z ograniczonych zasobów. Do Trybunału nie należało zastępowanie oceny merytorycznej zaskarżonego aktu, poczynionej przez kompetentny organ państwowy własną oceną. W tym zakresie Trybunał stwierdził, iż zarówno władze lokalne (poprzez regularną ocenę opieki) oraz sądy krajowe (w tym Sąd Apelacyjny oraz Sąd Najwyższy) zrównoważyły potrzebę skarżącą do opieki ze społeczną odpowiedzialnością za dobro innych osób korzystających ze świadczeń opiekuńczych. W związku z powyższym pomimo bardzo trudnej sytuacji, z jaką musiała zmierzyć się skarżąca Trybunał Europejski orzekł, iż od dnia 4 listopada 2009 r. ingerencja w prawo do poszanowania życia prywatnego skarżącej była zarówno usprawiedliwiona jak i uzasadniona jako „konieczna w demokratycznym społeczeństwie” oraz odrzucił tę część skargi uznając ją za **niedopuszczalną**.

Zakaz dyskryminacji (Artykuł 14 Konwencji)

[Valkov i Inni przeciwko Bułgarii](#)

25 października 2011 (wyrok)

Patrz wyżej w sekcji „ochrona własności”

[Mamatas i Inni przeciwko Grecji](#)

21 lica 2016 (wyrok)

Patrz wyżej w sekcji „ochrona własności”

[Mockienė przeciwko Litwie](#)

4 lipca 2017 (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Patrz wyżej w sekcji „ochrona własności”

Dalsza lektura

Zobacz w szczególności:

- [materiały](#) i [nagranie wideo](#) z seminarium „Zastosowanie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w czasach kryzysu gospodarczego” przeprowadzonego podczas otwarcia roku sądowego Trybunału 25 stycznia 2013 r.
- Komitet Rady Europy ds. Praw Człowieka, [Wpływ kryzysu gospodarczego i środków oszczędnościowych na prawa człowieka w Europie – badanie wykonalności](#), CDDH(2015)R84 Addendum IV, 11 grudnia 2015r.
- [Strona internetowa](#) Komisarza Praw Człowieka Rady Europy – praca tematyczna „Kryzys gospodarczy i prawa człowieka”.